Μια σκηνή από τις δοκιμές του έργου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

«Ο θαυμαστός κόσμος του Οζ»

Από τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου

ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

Σκηνοθεσία: Ε. Γαβριηλίδης, Β. Κυριαζής
Σκηνικά: Τ. Παυλίδης
Κοστούμια: Γ. Εγγλέζος
Μουσική: Γ. Στούπελ
Χορογραφία: Π. Θρασυβουλίδου
Παίζουν: Α. Τσουρής, Λ. Σορόκου, Ε. Κυριάκου, Π. Παπακωνσταντίνου, Μ. Χάννα, Μ. Μίχα, Χ. Τσαγγαρίδης, Θ. Μηχανικός, Κ. Κωνσταντίνου, Γ. Τσιάκκας.

ΟΤΑΝ έμαθα ότι πρόκειται ν' ανεβαστεί στον ΘΟΚ το γνωστό παραμύθι του Φρανκ Μπάουμ, χάρηκα και για τα δικά μου και για όλα τα παιδιά που θα δουν αυτή την παράσταση στην «κατάλληλη» ηλικία. Και το παραμύθι αυτό είναι τόσο ωραίο, που όλες οι ηλικίες είναι κατάλληλες: τους πιο μικρούς τους ενδιαφέρουν τα θαύματα του, τους μεγαλύτερους οι δοκιμασίες που περνούν οι ήρωες. Υπάρχουν περιπέτειες και αγωνία για τα αγόρια, υπάρχει τρυφερή φιλία για τα κορίτσια. Υπάρχει και κάτι για τους ενήλικες: η ιστορία του ξεσκεπάσματος του θαυμαστού ειδώλου. Αλλά ο δρόμος του ξεσκεπάσματος του ψεύτικου αποδεικνύεται ταυτόχρονα και ο δρόμος της αποκάλυψης του αληθινού: των πραγματικών αξιών, της αυτοπεποίθησης, της δύναμης των ανθρωπίνων σχέσεων κλπ. Μια και το έργο περιέχει τόσα, σημαίνει, πως δικαιολογεί και πολλούς και διάφορους τρόπους ανεβάσματος. Αν η παράσταση απευθύνεται στους πιο μικρούς θα γίνει τότε πολύ καλόκαρδη και πολύ μαγική. Για τους μεγαλύτερους θα πρέπει ν' ακούεται το μήνυμα.... «Ψάξε μέσα σου, και όχι έξω για το μαγικό μέσο. Πίστεψε στις δυνατότητες σου και στις ανθρώπινες σχέσεις».

ΣΕ κάθε παραλλαγή όμως, πρέπει να υπάρχει ένα πράγμα — το ταξίδι και η αναζήτηση, με την κυριολεκτική και την μεταφορική σημασία. Αυτό προνοεί ξεκίνημα από κάποια αρχική κατάσταση και κατάληξη σε κάποια άλλη, διαφορετική. Και στη μέση — μια σειρά αλλαγών των γεγονότων και των εσωτερικών αλλαγών των προσώπων του έργου. Η αισθητική του ταξιδιού και της αναζήτησης μεταφερμένη στη θεατρική γλώσσα, σημαίνει τα εξής: Σ' ό,τι αφορά τη μορφή η παράσταση θα πρέπει να έχει σαν βασικό της στοιχείο το πέρασμα των ηρώων μέσα από ένα κόσμο, που συνέχεια αλλάζει. Στην περίπτωση της παιδικής παράστασης αυτό επιτυγχάνεται με την εξαφάνιση της παλιάς εικόνας, από την οποία έχουν κιόλας περάσει οι ήρωες και οι θεατές μαζί και την εμφάνιση στη σκηνή της καινούργιας, της τωρινής. Αυτό μπορεί να γίνεται με τον πιο συμβολικό τρόπο, φτάνει να μην λείπει το απαραίτητο στοιχείο της «αλλαγής».

ΣΤΗΝ παράσταση του ΘΟΚ, όμως, βλέπουμε στη σκηνή μόνιμη και πολύ «σιδερένια» κατασκευή, στα διάφορα επίπεδα της οποίας διαδραματίζονται οι σκηνές από το έργο. Και το ίδιο το ταξίδι παρουσιάζεται μέσω ανεβοκατεβάσματος στις σκάλες και στις γέφυρες. Ανεβαίνοντας και κατεβαίνοντας πολλές φορές, τα πρόσωπα της παράστασης διαγράφουν μπροστά στα μάτια των μικρών θεατών επαναλαμβανόμενους κάθετους κύκλους, σύμβολο, όπως είναι γνωστό, του άκαρπου βηματισμού στον τόπο, και όχι του πραγματικού βαδίσματος. Επίσης η κατασκευή αυτή, την οποία χρησιμοποιούν για να δείχνουν διάφορες σκηνές, που — όπως εννοείται — διαδέχονται η μια την άλλη, σάμπως κάνει τον ίδιο το χρόνο του έργου επίπεδο και τα γεγονότα να φαίνονται σύγχρονα μεταξύ τους.

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ τρόπος της θεατρικής έκφρασης της αισθητικής του ταξιδιού και της αναζήτησης είναι η αλλαγή των ίδιων των ηρώων. Στο συγκεκριμένο παραμύθι, οι ήρωες του γίνονται όλο και πιο έξυπνοι, καλόκαρδοι, γενναίοι και αποκτούν — είτε αποκαλύπτουν στον εαυτό τους — πολλά χαρίσματα.

ΕΔΩ θέλω να σημειώσω κάτι. Δυστυχώς, τα παιδιά σήμερα όλο και περισσότερο συνηθίζουν στην αισθητική των κινουμένων σχεδίων, όπου ο ήρωας σχεδιάζεται μια και για πάντα και μ' αυτό ήδη εξαντλείται το περιεχόμενο του. Ενας τέτοιος σχεδιασμένος ήρωας δεν μπορεί να υποστεί αλλαγές, αλλιώς δεν θα είναι πια ο ίδιος, δηλαδή ο ήρωας ίσον η εμφάνιση του. Στην παράσταση του «Μάγου του Οζ» τα κοστούμια είναι πολύ ωραία (και πολύ επηρεασμένα από το παλιό έργο με την Τζούντι Γκάρλαντ, αλλά αυτό δεν πειράζει, άλλο ήθελα να πω). Οι ήρωες εξωτερικά είναι τόσο πετυχεμένοι, όσο δεν είναι καμιά άλλη συνισταμένη της παράστασης. Αυτό κάνει τις «εικόνες» να υπερισχύουν στην παράσταση. Μια τέλεια σχεδιασμένη μορφή είναι στατικό στοιχείο. Εκείνα δε τα στοιχεία που προορίζονται να λύσουν το πρόβλημα της δυναμικής, της εξέλιξης του έργου (η σκηνοθεσία, η σκηνογραφία) δεν μπορούν να συναγωνιστούν τα στατικά, τα «εξελίξιμα». Και η αισθηματική του παραμυθιού, της αφήγησης, της εξελισσόμενης υπόθεσης ανταλλάσσεται με την στατική αισθητική των κινουμένων μορφών.

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ είναι πλούσια, καλά οργανωμένη από τεχνικής πλευράς. Μάλλον τείνει προς ένα είδος παιδικής επιθεώρησης με πολλά σκετσάκια. Μερικά απ' αυτά — με γούστο και φαντασία (η Μασουλοχώρα, η πορσελάνικη χώρα, ο τετραγωνοκέφαλος με τα Πικασσικά μοτίβα). Οι τελικές σκηνές με το ξεσκέπασμα του Μάγου βγήκαν πολύ ανέκφραστες. Φταίει και η διασκευή και η σκηνοθεσία. Τα πιο σημαντικά λόγια του έργου — τονίζω, λόγια, διότι η ουσία, όπως και να το κάνουμε στο λόγο βρίσκεται — λέγονται από την πιο ψηλή σκάλα και δεν γίνονται αντιληπτά από τα αναστατωμένα από τη συνεχή άμεση παιχνιδιάρικη επαφή με το παραμύθι.

Ο Α. ΤΣΟΥΡΗΣ καλά σχολιάζει όσα συμβαίνουν στη σκηνή με την πλαστική και την παντομίμα του. Μου φαίνεται, όμως, πως ο ρόλος αυτός εξυπηρετεί άλλο σκοπό, αντίθετο από εκείνο, που του αποδόθηκε. Αντί να κάνει τα παιδιά να πλησιάσουν το παραμύθι, να εξοικειωθούν μαζί του, αποσπά την προσοχή τους. «Μπαίνει στη μέση». Γιατί οι σκηνοθέτες δεν εμπιστεύονται το ίδιο το έργο, γιατί το πιο οικείο στα παιδιά πρόσωπο δεν είναι ένας από τους ήρωες του παραμυθιού;

ΤΑ παιδιά είναι έτοιμα ν' αγαπήσουν και την γλυκειά Δώρα (τέτοιους ρόλους τους πετυχαίνει πολύ η Μήδεια Χάννα) και τους φίλους της, και γενικά όλο το παραμύθι. Γιατί να τους επιβάλλεται κάτι πιο απλουστευμένο;

ΟΤΑΝ διαβάζεις αυτό το βιβλίο στα παιδιά, το ακούνε σιωπηλά σαν μαγεμένα. Είναι ανάγκη στη θεατρική του παραλλαγή να υπάρχουν τόσοι χοροί και τραγούδια, που να μην μείνει χρόνος για τίποτε άλλο;